

Úvod do pedagogiky

Téma číslo 6 – Vývoj české vzdělávací soustavy

Viděli jste v minulém dílu...😊

- ▶ Základní směry v pedagogickém výzkumu.
- ▶ Kvantitativní nebo kvalitativní přístupy ke zkoumání pedagogické reality.
- ▶ Výzkumné metody a techniky.
- ▶ Dělení výzkumných metod.
- ▶ Stručná charakteristika vybraných metod pedagogického výzkumu.

... začneme od začátku.

- ▶ K pochopení současnosti je vždy důležité poznat minulost a vývoj.
- ▶ Vývoj českého (středoevropského) školství ovlivněn **antikou a křesťanstvím.**

Jak to bylo do 18. století...

- ▶ Zejména školy církevní:

1. **Farní** – katechismus, bible, svátky, obřady
2. **Klášterní** – latina
3. **Katedrální** – v sídle biskupa, latina

Ad 2. a 3. – 2 větve:

- ▶ **Interní** – příprava kněží
- ▶ **Externí** – pro mladé šlechtice, 7 svobodných umění

Po vzniku měst....

- ▶ Univerzity – v Itálii od 10. století, 1348 – Univerzita Karlova v Praze, latina
- ▶ Každá univerzita alespoň 2 fakulty:
  1. **artistická** – základ, bakalář
  2. **lékařská**
  3. **právnícká**
  4. **teologická**

Ad 2., 3. a 4. – titul mistr, magistr, doktor, na UK všechny 4 fakulty x Bologna jen 2

Vznik škol světských (méně závislé na církvi) –
partikulární (městské) – latina + **dětské** (pokoutní) –
výuka v mateřském jazyce

Návrh JAK...

- ▶ 6-leté cykly počítaly s všeobecnou docházkou:
    1. školy mateřské: 0–6 let, v rodině
    2. školy obecné: 6–12 let, v každé obci a pro všechny
    3. školy latinské: 12–18 let, ve větších městech
    4. akademie: 18–24 let, v každém království
- + **cestování** – celoživotní vzdělávání člověka

Vycházel ze stávající situace, ale dal systému časový rámec!

A je čas na reformy...

- ▶ 1772 – Marie Terezie prohlásila školy za politiku, garantem je stát
- ▶ 1774 – zavedena povinná školní docházka (6 let, Felbigerův zákon):
  1. Š. farní – **triviální**: čtení, psaní, počítání, hospodářství, náboženství
  2. Š. klášterní – **hlavní**: Nj, Ma, Dě, Ze, Bi, hospodaření, ruční práce, náboženství
  3. Š. katedrální – **normální** (jako hlavní)
  4. Š. partikulární – **gymnázium**: La, Ře, Ma, náboženství
  5. Univerzita zůstává x odtržení artistické fakulty –
nástavba gymnázia = **filozofie** (2 roky)

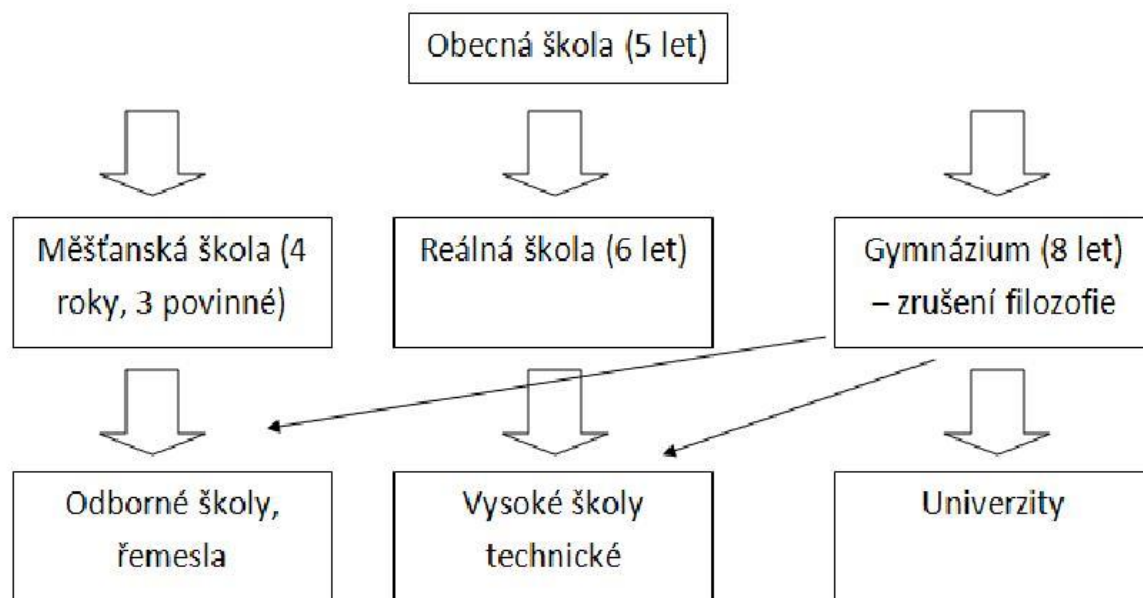
A kdo učil???

- ▶ Církevní š. – kněží
- ▶ Univerzity – absolventi univerzity
- ▶ Partikulární š. – bakaláři
- ▶ Pokoutní š. – kdo se obětoval 😊

- ▶ Při normálních školách existovaly **preparandy pro učitele**: 3 měsíce pro š. triviální, 6 měsíců pro š. hlavní a normální.

- ▶ Docházka nebyla ustálena, chyběl systém, příručky pro vyučování na jednotlivých školách – autorem reformy byl J. I. **Felbiger**.

... a přichází rok 1869

- ▶ Zásadní reforma – dodnes existuje v SRN, Rakousku (u nás do r. 1948), Hasnerův zákon – o co šlo:
- ▶ Povinná školní docházka stanovena na 8 let.
- ▶ Školy na sebe navazovaly, o diferenciaci se rozhodovalo už v 11 letech:

... a další vývoj v Čechách

- ▶ 1883 – povoleny úlevy, omezení povinné školní docházky (duben – říjen: práce na poli), celých 8 let mohlo být na obecné škole
- ▶ 1922 – **Malý školský zákon:**
  1. Sjednocení školy v ČR a SR.
  2. Zrušení vedlejších soukromých škol.
  3. Povinná školí docházka na 9 let.
  4. Obecná škola – škola národní.

Tento systém vydržel do 2. světové války, označován jako **dualistický**.

... a po roce 1948

- ▶ Snaha o sjednocení středních škol –
2 koncepce:

1. **Chlup** – kam chodí nejvíce lidí
2. **Příhoda** – dle kvality (nižší gymnázium)

21.4.1948 – zákon o jednotné škole (č. 95/1948 Sb.) –
pod vlivem SSSR vyhrává návrh Chlupa (modelem je
měšťanka).

1953 – reforma **Zdeňka Nejedlého**: povinně jen 8 let –
8–letky (1. st.+nižší SŠ) a **11–letky** (1.st.+nižší
SŠ+gymnázium), odborné školy (2, 3, 4 roky)

Zkrácení docházky – posílení pracovních sil při
„budování“ republiky.

... a po roce 1948

- ▶ **1959** – ČSR se přihlásila k Chartě práv dítěte UNESCO – prodloužení školní docházky: ZDŠ (od r. 1960) – učebnice a pomůcky zdarma + SVVŠ (gymnázium, 4 roky) – v 19 letech mohli jít na univerzity
- ▶ **1973 – 76** – postupný náběh další reformy: zrušení ZDŠ (jen 8 let ZŠ) + změna obsahu učiva – učit se vlastní činností, rozvoj logického myšlení = **rozdíjejí** vyučování (Zankov, Davydov).
- ▶ **Průzkum vytíženosti ročníků** – 5. roč. je zbytečný, zkrácení 1. stupně na 4 roky (sestup učiva) x povinná školní docházka prodloužena na 10 let.
- ▶ **Obtíže:** sestup učiva nevyhovoval slabším žákům, 2 roky po ZŠ někteří „proflákali“.

A co po roce 1989???

- ▶ Permanentní reforma...
- ▶ Stát ztratil monopol na vzdělávání – povolení **soukromého a církevního školství**, VŠ veřejné, státní a soukromé (přes 40) – vznik konkurenční prostředí.
- ▶ Posílení **státní inspekce** + tvorba různých typů standardů.
- ▶ **Opět ZŠ 9 let + 9 let povinná školní docházka** – buď na ZŠ, nebo část na nižším stupni gymnázia.
- ▶ **Změna financování** – ne na školu, ale normativ na žáka (zánik malých škol).
- ▶ **Decentralizace řízení škol** – obce, kraje, právní subjektivita.
- ▶ Vznik VOŠ, integrovaných škol.

Současný vzdělávací systém v ČR

- ▶ **(Jesle)** – požadavek EU x reálný stav
- ▶ **Mateřská škola** – příprava na vstup do školy, bezplatný poslední ročník?, nepovinná, 3–6 let
- ▶ **Základní škola** – od 6 let věku (odklad), 9 let povinných, rozdělena na 1. stupeň (5 let) a 2. stupeň (4 roky, lze i na NG) – základní vzdělání
- ▶ **Střední školství** (nepovinné):
  - *střední odborné školy, střední odborná učiliště* (2–3 roky) – střední odborné vzdělání
  - *střední odborné školy s maturitou* (4 roky) – úplné střední odborné vzdělání, SPŠ, SZŠ, OA,...
  - *gymnázium* (4 roky) – úplné střední vzdělání, všeobecné
- ▶ **Vyšší odborné školy** – odborné vzdělání, nepatří mezi VŠ, ale používají systém VŠ (ne tituly), BKTV???

Současný vzdělávací systém v ČR

- ▶ **Vysoké školy** – veřejné (24+2), státní (2) a soukromé (46, státní souhlas):
  - *Univerzity* – 14 veřejných + 2 soukromé
  - *Vysoké školy technické*
  - *Univerzita obrany*
  - *Policejní akademie*
  - *Vysoké školy umělecké*
  - *Vysoké školy ekonomické*
- ▶ **Akceptace Boloňského procesu** – 3 stupně VŠ vzdělání:
  - *bakalářské* – 3–4 roky
  - *magisterské* – navazující (2 roky), nenavazující (5 let) – Mgr., MUDr., Ing....
  - *doktorské* – 3–4 roky, Ph.D., Th.D. (= CSc.)

Další formy vzdělávání

- ▶ **Rigorózní řízení** – mezi Mgr. a Ph.D., není studium, malý doktorát (PhDr. apod.).
- ▶ **Vzdělávání dospělých** – zajišťováno SŠ či VŠ:
  - postgraduální či atestační studium (specializace)
  - doplňkové studium – rozšíření oboru
  - rekvalifikační studium – změna oboru
- ▶ **Univerzita 3. věku** – zájmové, musí mít maturitu, více než 55 let
- ▶ Existuje síť škol **pro žáky handicapované** (se specifickými vzdělávacími potřebami) od MŠ po SŠ – ZŠ speciální, ZŠ praktická apod., jiná metodika

A co si tedy můžete dát na zvonek???

▶ V ČR užívané tituly:

- Bc. – baccalaureus, bakalář
- BcA. – baccalaureus artis, bakalář umění
- Mgr. – magister, magistr
- MgA. – magister artis, magistr umění
- Ing. – ingénieur, inženýr
- Ing. arch. – ingenerum architectus, inženýr architekt
- JUC. – juris utriusque candidatus, kandidát obojího (světského i církevního) práva
- JUDr. – juris utriusque doctor, doktor obojího práva
- ICDr. – juris canonici doctor, doktor kanonického práva
- MDDr. – medicinae dentalis doctor, doktor zubní medicíny
- MSDr. – medicinae stomatologicae doctor, doktor zubní medicíny
- MUC. – medicinae universae candidatus, kandidát všeobecné medicíny

A co si tedy můžete dát na zvonek???

- ▶ V ČR užívané tituly:
  - MVC. – medicinae veterinariae candidatus, kandidát veterinární medicíny
  - MUDr. – medicinae universae doctor, doktor všeobecné medicíny
  - MVDr. – medicinae veterinariae doctor, doktor veterinární medicíny
  - PaedDr. – paedagogiae doctor, doktor pedagogiky (N)
  - PhamDr. – pharmaciae doctor, doktor farmacie
  - PhDr. – philosophiae doctor, doktor filozofie
  - PhMr. – pharmaciae magister, magistr farmacie
  - RNDr. – rerum naturalium doctor, doktor přírodních věd
  - RSDr. – rerum socialium doctor, doktor sociálních věd (N)
  - RCDr. – rerum commercialium doctor, doktor obchodních věd (N)

A co si tedy můžete dát na zvonek???

- ▶ V ČR užívané tituly:
  - RTDr. – rerum technicarum doctor, doktor technických věd (N)
  - ThDr. – theologiae doctor, doktor teologie
  - ThLic. – theologiae licentiatus, licenciát teologie (katolíci)
  - ThMgr. – theologiae magister, magistr teologie, bohosloví

- ▶ Vědecko–akademické hodnosti:
  - Ph.D. – philosophiae doctor, doktor, velký doktorát (CSc.)
  - Dr. – doctor, odpovídá CSc., či Ph.D. (N)
  - DBA – doctorate of business administration, mezinárodně uznávaný doktorský titul v oblasti podnikání a managementu
  - Th.D. – theologiae doctor, doktor v oblasti teologie
  - CSc. – candidatus scientiarum, kandidát věd (N)
  - DrSc. – doctor scientiarum, doktor věd (N x DSc.)
  - Dr. h. c. doctor honoris causa, čestný doktorát

A co si tedy můžete dát na zvonek???

- ▶ Pedagogicko–akademické hodnosti:
  - Doc. – docent, habilitační řízení, jmenován rektorem
  - Prof. – profesor, inaugurační řízení, jmenován prezidentem

- ▶ Anglosaské tituly:
  - B.A. – bachelor of arts, absolvent VŠ různých směrů
  - B.Eng. – bachelor of engineering, absolvent VŠ inženýrských oborů
  - B.F.A. – bachelor of fine arts, absolvent VŠ uměleckého směru
  - MBA – master of business administration, absolvent univerzity zaměřené především na management
  - LL.M – master of laws, absolvent právnické fakulty
  - M.S./MSc – master of science, absolvent VŠ s vědeckou či technickou specializací
  - M.A. – master of arts, absolvent vyššího stupně VŠ

A co si tedy můžete dát na zvonek???

▶ Anglosaské tituly:

- M.Eng. – master of engineering, absolvent vyššího stupně VŠ inženýrských oborů
- M.F.A. – master of fine arts, absolvent vysoké školy umělecké
- M.Div. – master of divinity, absolvent teologické vysoké školy
- M.D. – medical doctor, doktor medicíny
- M.Pol.Sc. – master of political sciences, absolvent VŠ zaměřené na politické vědy

A teď se v tom vyznejte....😊

A o čem to dnes bylo??? 😊

- ▶ Základy vývoje školské soustavy v českých zemích.
- ▶ Vývoj školské soustavy za Rakouska–Uherska.
- ▶ Vzdělávací systém ČSR za 1. republiky.
- ▶ Vývoj československého školství po 2. světové válce a roce 1948.
- ▶ Kontinuální transformace české vzdělávací soustavy po roce 1989.
- ▶ Současná vzdělávací soustava v ČR.

Uvidíte příště...

- ▶ Podmínky vzniku reformního hnutí.
- ▶ Učení J. F. Herbarta a jeho základní pedagogické myšlenky.
- ▶ Následovníci Herbarta a herbartismus.
- ▶ Vznik reformního hnutí, společné znaky.
- ▶ Nové koncepce výchovy jedince, příklady jejich realizace.